

LUNDS
UNIVERSITET

Hederskulturens offer

En kritisk diskursanalys av Expressen och Dagens Nyheter under 2017 och 2018

Mariam Mobiny

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSG31
Termin: Höstterminen 2018
Omfång: 13125 ord

Abstract

Den sjunde november 2018 släpptes en kartläggning vid namn *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar - En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*. Kartläggningen presenterade siffror som visar att nästan var sjätte elev i nian lever under något slags hedersförtryck. Kartläggningen presenterade även olika stereotyper kring hederskulturens offer. Media har en enorm makt när det kommer till att producera samt reproducera stereotypa föreställningar. Därför kommer denna uppsats genom en kritisk diskursanalys och ett intersektionellt perspektiv undersöka vilka diskurser kring hedersrelaterat våld och förtryck som går att urskilja i Expressen och Dagens Nyheter under åren 2017 och 2018. Vidare kommer det att studeras vilka gestaltningar av hederskulturens offer som skildras i tidningarna och om dessa är förenliga med de stereotyper som nämns i kartläggningen. Analysen kommer att presentera två övergripande diskurser i materialet som kallas för ”vi och de andra” samt myndighetsdiskursen. Det kommer även bli tydligt att de valda reportage och nyhetsartiklar som studerats både reproducerar men också utmanar bilden av de stereotyper som nämns i kartläggningen.

Nyckelord: Hedersvåld, hedersförtryck, hedersmord, kritisk diskursanalys, Expressen, Dagens Nyheter, intersektionellt perspektiv

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Syfte och frågeställning.....	5
1.2 Disposition.....	6
1.3 Primärmaterial och avgränsningar.....	7
1.3.1 Källkritik.....	8
1.4 Forskningsetiska bedömningar.....	9
2. Teori och metod.....	10
2.1 Teori.....	10
2.1.1 Kartläggningen.....	12
2.1.2 Resultat - Utsattas strukturella villkor i den kvantitativa undersökningen.....	14
2.2 Metod.....	18
2.2.1 Kritisk diskursanalys som metod.....	18
2.2.2 Faircloughs tredimensionella modell.....	20
3. Tidigare forskning.....	22
4. Analys.....	26
4.1 Granskning av Expressens reportage och nyhetsartiklar.....	26
4.2 Granskning av Dagens Nyheters reportage och nyhetsartiklar.....	34
4.3 Diskurser kring hedersrelaterat våld och förtryck i Expressen och Dagens Nyhete....	39
5. Sammanfattning och diskussion.....	42
Referenser.....	44

1. Inledning

För enbart ett par veckor sedan, mer specifikt den sjunde november 2018 släpptes en kartläggning vid namn *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar - En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*.¹ Denna kartläggning utgår från ett intersektionellt perspektiv om hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och de utmaningar som det svenska samhället står inför. Materialet baseras på både kvalitativa samt kvantitativa undersökningar bland 6000 elever i årskurs nio utförd i Stockholm, Göteborg och Malmö. Siffror som presenteras visar att nästan var sjätte elev i nian lever under något slags hedersförtryck. I media har det flitigt diskuterats om resultaten och många har uttryckt sin förvåning över hur utbrett problemet ter sig vara i Sverige.

Hedersförtryck och särskilt hedersmord är något som ofta kopplas med geografiska områden såsom Mellanöstern och Sydostasien men det förekommer världen över.² Många stereotyper har skapats kring hederskulturens offer och förövare vilket i sig leder till att våldsutsatta avvisas, misstros eller på andra sätt diskrimineras. Några av resultaten som skapat diskussioner handlar om de utsattas strukturella villkor kring bland annat kön och könsidentitet, nationalitet, religion och den socioekonomiska situationen. Den kvalitativa delen visar att det händer att unga män, pojkar och föräldrar med bakgrund i delar av Medelhavsområdet, Asien och Afrika bemöts utifrån föreställningar att de skulle vara förövare.³ Samtidigt existerar den ensidiga bilden av hedersvåldets offer som en ung, heterosexuell kvinna med bakgrund i delar av Mellanöstern, Asien eller Afrika.⁴ En av de vanligaste grunderna för diskriminering som aktörerna berättar om tar sig ofta ut-

¹ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, Del I - Sammanfattning av den kvalitativa och den kvantitativa delstudien i Stockholm, 2018 <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:oru:diva-70129> (Hämtad: 10-01-2019) s. 5.

² Amnesty International, *Culture of Discrimination: A Fact Sheet on "Honor" Killings*, 2012, (Hämtad: 04-01-2019).

³ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 25-27, 39.

⁴ Ibid. s. 26.

tryck genom stereotypa kopplingar mellan kultur och etnisk bakgrund.⁵

Media har en enorm makt när det kommer till att producera samt reproducera stereotypa föreställningar. Media är även en betydande maktresurs i samhället och fungerar i mångt och mycket som länken mellan allmänheten och samhällets olika institutioner.⁶ Därför är det vetenskapligt relevant att undersöka vilka diskurser som finns i media när det kommer till hedersrelaterat våld och förtryck. Att studera medias diskurs om hedersrelaterat våld och förtryck i en svensk kontext är nu ännu mer viktigt och aktuellt då kartläggningen visar hur pass vanligt förekommande hedersrelaterat våld och förtryck är i Sverige och vilka stora utmaningar och resurser som kommer krävas i framtiden, bland annat genom att fortsätta synliggöra existerande fördomar.

Denna uppsats kommer genom en kritisk diskursanalys samt ett intersektionellt perspektiv genom kartläggningen undersöka vilka diskurser kring hedersrelaterat våld och förtryck som går att urskilja i Expressen och Dagens Nyheter under åren 2017 och 2018. Vidare kommer det att studeras vilka gestaltningar av hederskulturens offer som skildras i tidningarna och om dessa är förenliga med de stereotyper som nämns i kartläggningen.

1.1. Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka vilka diskurser kring hedersrelaterat våld och förtryck som går att urskilja i i Expressen och Dagens Nyheter under åren 2017 och 2018. Den forskning som finns tillgänglig tenderar att fokusera kring den nyhetsrapportering som uppstått efter ett omtalat hedersmord, då starka reaktioner väcks och synliggörs i media. Tidigare svensk forskning har också framförallt fokuserat på enbart flickors och kvinnors situation, vilket gör att det finns behov för ny forskning som också tar andra grupper i beaktning.

⁵ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 25-27, 39.

⁶ Brune, Ylva (red.), *Mörk magi i vita medier: svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*, Carlsson, Stockholm, 1998, s. 9-10, 12.

Ett annat syfte med uppsatsen är att undersöka om det förekommer spår av de stereotyper som författarna av kartläggningen skriver existerar kring hederskulturens offer. Förhoppningen är att uppsatsen ska bidra med en större förståelse kring vilka diskurser som existerar i media gällande hederskulturens offer, men också bidra med mer material inom ett ämne som kräver mer forskning.

För att uppfylla mitt syfte har följande frågor varit grunden för studien:

Vilka gestaltningar av hederskulturens offer skildras i Expressen och Dagens Nyheter under åren 2017 och 2018?

Är de gestaltningar av hederskulturens offer som skildras i Expressen och Dagens Nyheter förenliga med de stereotyper som nämns i kartläggningen?

Vilka diskurser kring hedersrelaterat våld och förtryck går att urskilja i Expressen och Dagens Nyheter under åren 2017 och 2018?

1.2. Disposition

Det material som kommer användas i undersökningen är olika reportage och nyhetsartiklar. Därför inleds uppsatsen med ett avsnitt gällande olika avgränsningar och forskningsetiska bedömningar som gjorts samt en del med källkritik. Därefter presenteras ett avsnitt med valda teori och metod, ett avsnitt som är omfattande men central för undersökningen. Teorin består av ett intersektionellt perspektiv som integreras med en kritisk diskursanalys som vald metod. Därefter kommer ett kapitel med tidigare forskning. I denna undersökning kommer två stycken olika källor från tidigare forskning användas. Den tidigare forskningen kommer antingen att användas för att komplettera, stärka eller ifrågasätta det teoretiska ramverket samt de resultat som går att urskilja i i avsnittet som kommer efter med undersökningens analys. Slutligen efter analysen kommer ett avsnitt som fungerar som en sammanfattande del med tillhörande diskussion.

1.3. Primärmaterial och avgränsningar

Det primärmaterial som ligger till grund för denna undersökning består av artiklar hämtade från Expressen och Dagens Nyheter. Mitt urval baseras på ett flertal olika faktorer. Expressen och Dagens Nyheter är två utav Sveriges största rikstäckande tidningar och når ut till många läsare i Sverige. Detta innebär att de har en viktig roll när det kommer till att producera och reproducera samhällsordningar och diskurser. Bägge tidningar betecknar sig själva som oberoende liberala och bägge tidningars ägare är Bonnier AB, ett familjeägt mediekonglomerat som länge haft mycket makt och ett stort inflytande i svensk media.

Valet med just dessa två dagstidningar var från början inte ett medvetet val utan genom sökningar på svenska dagstidningar på kungliga bibliotekets sida så fanns det flest artiklar skrivna hos Expressen och Dagens Nyheter under åren 2017 och 2018. Sökorden som användes var *hedersförtryck*, *hedersvåld* och *hedersmord*.⁷ Samtliga sökord var för att få ett brett resultat och samtidigt säkerställa att artiklarna berörde det huvudsakliga ämnet. Därefter användes mediearkivet som är Nordens största digitala nyhetsarkiv som täcker källor från hela Norden med ungefär hundra miljoner sökbara artiklar. Här användes återigen samma sökord och samma årtal för att få fram artiklar att analysera.⁸ Artiklarna skulle gå under samma kriterier, det vill säga att det var nyhetsartiklar eller reportage och vara skrivet av anställda inom tidningen och inte exempelvis en inskickad debattartikel av en privatperson. I slutändan blev det tydligt att de dagstidningar som producerar mest nyheter om ämnet var just Expressen och Dagens Nyheter som bägge går under Bonnierkoncernen. Med tanke på att de är en dominerande röst inom svensk media kom det inte som en överraskning, däremot är det något som kommer tas i åtanke vid granskning av texterna. Det vill säga att det finns en medvetenhet att bägge tidningar kanske styrs av samma agenda och i samma riktning.

⁷ Svenska dagstidningar, sökord: "Hedersförtryck, hedersvåld, hedersmord", (Elektronisk resurs), Kungliga biblioteket, Stockholm, 2018, <https://tidningar.kb.se/> (Hämtad: 03-01-2019).

⁸ Mediearkivet, sökord: "Hedersförtryck, hedersvåld, hedersmord", (Elektronisk resurs), Retriever, Stockholm, 1996-2018, <http://web.retriever-info.com.ludwig.lub.lu.se/services/archive?> (Hämtad: 03-01-2019).

Fortsättningsvis kommer ett par ord gällande avgränsningar kring de valda årtalen. Det finns forskning kring hur svensk media rapporterar om hedersförtryck och hedersvåld sedan tidigare, främst fokuserat kring hur media skriver om uppmärksammade hedersmord i svensk historia. Det finns dock en lucka när det kommer till att granska svensk nyhetsrapportering under de senaste åren, där denna uppsats kan komma till användning. Med en stor satsning som kartläggningen och dess resultat bidrar även denna uppsats med nya synvinklar då stereotyperna som undersöks är beskrivna av aktörerna som själva berörs av hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck.

Slutligen bör det även nämnas att funderingar kring att inkludera fokus på även hederskulturens förövare fanns med ett bra tag men med brist på utrymme och då möjligheten att få en djup och tydlig analys landade allt på att fokusera enbart på vilka gestaltningar som finns gällande offer för hedersrelaterat våld och förtryck. Valet motiveras främst av att de gestaltningar kring offret var tydligare och mer ingående beskrivna i kartläggningen och då mer användbara och relevanta för undersökningen. Att addera även fokus på förövare är något som både är vetenskapligt relevant för att få ett bredare perspektiv på fenomenet och även något som är intressant att inkludera i framtida forskning.

1.3.1. Källkritik

Först och främst utgörs primärmaterialet av olika tidningsartiklar som ska spegla tidningens grundprinciper och ideologiska grund, vilket gör att materialet kommer att vinklas mer eller mindre. Materialet produceras i syfte för att sälja upplagor och fånga samhällets intresse vilket också påverkar ramarna för hur artiklarna ska utformas. Samtliga artiklar är nyhetsartiklar eller reportage och ska vara skrivna av anställda inom tidningen och inte exempelvis en debattartikel av en privatperson. Detta för att minska subjektiva ”sanningar” med syfte för att sprida en viss åsikt i en sakfråga. Dock går det inte att frångå från att samtliga skribenter har olika erfarenheter, bakgrund och åsikter vilket de kan påverkas av. Valet av en kritisk diskursanalys hjälper dock genom Fair-

cloughs tredimensionella modell där det lyfts att författare som producerar texter påverkas utifrån redan existerande diskurser och därmed är det något som uppmärksammas.

Som tidigare nämnt är bägge tidningars ägare Bonnier AB, ett familjeägt mediekonglomerat som länge haft mycket makt och ett stort inflytande i svensk media. Att använda olika tidningar men med liknande ideologiska grund och med samma ägare är något som man behöver ha i åtanke när man sedan granskar materialet. Det är viktigt att understryka att det urval som gjorts inte representerar diskursen som återfinns i svensk media i stort genom svenska dagstidningar. Det är ett urval och enbart en del av den diskurs som finns i svensk media. Däremot är det intressant att ha artiklar från den källan som många i svensk media argumenterar för att vara dominerande, som många menar har den starkaste rösten på marknaden.

Dagens Nyheter och Expressen må ha liknande ideologiska grund och samma ägare men många kan argumentera för att deras innehåll och syfte skiljer sig mycket. Dagens Nyheter är en morgontidning och Expressen en kvällstidning och oftast rapporteras det kring nyheter på olika sätt. Dock är de potentiella skillnaderna något som har tagits i åtanke men även något som välkomnas då det kan ge en bredare bild av hur rapporteringen ser ut.

1.4. Forskningsetiska bedömningar

Uppsatsen kommer innehålla riktiga namn av offer och förövare som nämns i de valda artiklarna. Det skapar en kontextuell förståelse, dessutom används dessa namn redan i det publicerade materialet som finns tillgängligt på bägge dagstidningars upplagor på internet. Mycket information som rör ämnet är känsligt och är även något som skribenterna tagit i åtanke, där de flesta väljer att använda ett annat namn än personens eget tilltalsnamn.

2. Teori och metod

Den teori som kommer appliceras på primärmaterialet utgår från kartläggningen och dess intersektionella perspektiv som lyfter hur olika dimensioner och maktordningar samverkar med varandra. Det intersektionella perspektivet konkretiseras genom att forskarna använder de sju diskrimineringsgrunderna och undersöker hur dessa samverkar med varandra utifrån ett maktperspektiv.⁹ För att verkligen granska och analysera de olika maktordningar och strukturer som kan påverka behövdes ytterligare ett verktyg vars syfte är att synliggöra och belysa rådande maktstrukturer, därför är den kritiska diskursanalysen en metod som integreras bra med valda teori till denna undersökning. Teori och metod sammanlänkas ytterligare kring dess förståelse av att olika faktorer och diskurser är något som ständigt påverkas av varandra och även av dominerande normer i världen. En kritisk diskursanalys lämpar sig även till min undersökning då det hävdas att olika diskursiva praktiker bidrar till att både skapa men även reproducera ojämlika maktförhållanden mellan olika sociala grupper. Exempel på olika sociala grupper är mellan män och kvinnor, mellan etniska minoriteter och majoriteten, mellan olika sociala klasser etcetera. Dessa effekter inom kritisk diskursanalys betraktas som ideologiska effekter.¹⁰ Valda teori och metod är alltså utvalda för att kunna integrera, förstärka och komplettera varandra.

2.1. Teori

I denna uppsats kommer den tidigare nämnda kartläggning användas som det teoretiska ramverket. Forskarna som skrivit kartläggningen, Rúna í Baianstovu, Sofia Strid, Hanna

⁹ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 14.

¹⁰ Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, Studentlitteratur, Lund, 2000, s. 69.

Cinthio, Emmie Särnstedt och Jan-Magnus Enelo använder ett intersektionellt perspektiv för att möjliggöra ett bredare perspektiv när det kommer till hederskulturens offer. Perspektivet bidrar med en mer heltäckande bild gällande de dimensioner och maktordningar som samverkar med varandra. Det intersektionella perspektivet konkretiseras genom att forskarna använder de sju diskrimineringsgrunderna och undersöker hur dessa samverkar med varandra utifrån ett maktperspektiv.¹¹ De sju diskrimineringsgrunderna är följande; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.¹² Forskarna har även valt att addera två till faktorer som är utav vikt för deras undersökning, nämligen socioekonomiska förhållanden och geografisk hemvist.¹³ Min teori kommer utgå från de sju olika diskrimineringsgrunderna då det ger en mer fokuserad och fördjupad analys. Det mesta av underlaget kommer från den kvantitativa undersökningen där resultaten är som tydligast medan den kvalitativa i mångt och mycket bekräftar och djupdyker in i de resultat som den kvantitativa undersökningen visar.

Det finns en fördel med att använda ett intersektionellt perspektiv i denna studie då individer som berörs av hedersrelaterat våld och förtryck aldrig tillhör en homogen samhällsgrupp. Tillhörighet i en grupp utesluter inte tillhörighet i en annan. Exempelvis rymmer gruppen som i kartläggningen benämns som ”hbtq-personer” både kvinnor och män, cis- och transpersoner men också personer med olika etniska, kulturella och religiösa tillhörigheter samt personer som är unga och äldre. Att vara införstådd i att flera olika maktordningar påverkar och möjliggör förtrycket är centralt i denna undersökning.¹⁴ Teorin kommer både användas för att lyfta det intersektionella perspektivet som författarna använder på primärmaterialet men också för att använda de resultat som de fått fram utifrån det intersektionella perspektivet.

¹¹ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s.14.

¹² Svenska Regeringskansliet, "Diskrimineringslag (2008:567)" <http://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2008:567> (Hämtad: 09-01-2019)

¹³ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 14.

¹⁴ Ibid. s. 19.

2.1.1. Kartläggningen

Den sjunde november 2018 släpptes en kartläggning med ett intersektionellt perspektiv vid namn *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar - En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*. Rapporten var ett resultat av ett 2-årigt samarbete mellan städerna där det främsta syftet var att kartlägga samhällets utmaningar för att hitta möjligheter för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Örebro universitet fick i uppdrag att genomföra den omfattande kartläggningen för att undersöka våldets omfattning och karaktär. Totalt medverkade 235 personer i olika former av intervjuer och 6 002 elever i årskurs 9 svarade på en enkät som berörde ämnen såsom relationer, begränsningar och olika former av utsatthet i bland annat skolan, fritiden och hemmet. Bredden på den kvantitativa kunskapsinhämtningen gör att studien är unik i Sverige när det gäller området hedersrelaterat våld och förtryck.¹⁵

Det finns bristande forskning kring hedersrelaterat våld i Sverige. Det finns ingen vedertagen definition kring hur hedersbegreppet ska förstås då det är ett relativt nytt men omdiskuterat begrepp. Olika studier försöker hitta en definition kring begreppets betydelse och dess funktion men ingen har nått konsensus.¹⁶ För att identifiera och avgränsa de begränsningar samt hot och våld som är hedersrelaterade gentemot de icke hedersrelaterade så utgår den kvantitativa delstudien främst från teoriförankrade analytiska kriterier från tidigare forskning samt den svenska regeringens definition av hedersrelaterat våld och förtryck. De kriterier som används kan se något annorlunda ut för flickor än för pojkar men generellt kretsar det kring normer om kontroll och begränsningar avseende relationer, sexualitet och kroppsliga uttryck. Även kriterier om normer kring den sanktionerande våldsanvändningen av kollektivet i syfte för att kontrollera beteenden för att på så vis undvika skam och dåligt rykte. I bakgrund av detta används två hedersnormer som indikatorer: kontrollen av flickors och pojkars sexualitet som fortsättningsvis benämns som *oskuldsvillkor* samt kollektivets legitima våldsanvändande, fort-

¹⁵ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 3, 5.

¹⁶ Nationellt centrum för kvinnofrid, "Begreppet heder", <http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/begreppet-heder/> (Hämtad: 09-01-2019)

sättningsvis våldsnormer.¹⁷

Förståelsen av oskuldsnormer när det är hedersrelaterat handlar om bevarandet av den ogifta dotterns kyskhet och oskuld som något centralt och som en angelägenhet för hela familjen. De individer som i kartläggningen ingår i gruppen gällande oskuldsnormer är de vars handlingsutrymme regleras både av normer om att vara oskuld och även av normer om att avstå möjliga kärleksrelationer. Tidigare kunskap gällande de pojkar som utsätts för oskuldsnormer är inte lika omfattande som kunskapen gällande flickors, men därför kompletteras delstudien genom att undersöka både flickor och pojkar separat.¹⁸

Förståelsen av våldsnormer när det är hedersrelaterat kännetecknas först och främst av att det utövas kollektivt men även som ett slags verktyg, både för att straffa, korrigera eller förhindra vissa beteenden. Våldet drabbar både flickor och pojkar, ibland är även en och samma person offer och förövare, något som inte varit tillräckligt uppmärksammat i tidigare forskning. De individer som ingår i gruppen gällande våldsnormer är de ungdomar som anger att någon i sin familj eller släkt har utsatt denne för någon form av psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld.¹⁹ En viktig poäng är att det finns många individer som lever med oskuldsnormer och inte lever med våldsnormer, och vice versa, något tenderar att inte synliggöras i bland annat media. Kategoriseringen med gruppen våldsnormer fångar alltså upp en grupp utsatta individer som tidigare riskerat att bli helt osynliggjord.²⁰

¹⁷ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 37.

¹⁸ Ibid. s. 37-38.

¹⁹ Ibid. s. 37-38

²⁰ Ibid. s. 38-39.

2.1.2. Resultat - Utsattas strukturella villkor i den kvantitativa undersökningen

Nedan presenteras resultat som både kan bekräfta eller ifrågasätta rådande stereotypa föreställningar gällande hederskulturens offer.

Kön, könsöverskridande identitet eller uttryck

Inledningsvis i uppsatsen nämndes den ensidiga bilden av hedersvåldets offer som en ung, heterosexuell kvinna med bakgrund i delar av Mellanöstern, Asien eller Afrika, något som exkluderar många individer.²¹ Resultat visar att flickor som lever med oskuldsnormer är överrepresenterade, till exempel i Stockholm där 74% var flickor, 23% pojkar samt 3% uppgav osäkra/vill inte definiera eller att uppdelningen i kön inte stämmer för dem. Även om flickor är överrepresenterade finns det fortfarande 26 % av de ungdomar som svarade som inte passar in i könskategorin som oftast kopplas som hedersvåldets offer. Fortsätter man fokusera på Stockholm och på de 7 % ungdomar som lever under våldsnormer så var det 62% som var flickor, 34% pojkar samt 4% som valde kategorin där de antingen inte vet, är osäkra, vill inte svara, eller svarar att uppdelningen tjej/kille inte alls stämmer för dem.²²

Etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning

En kategori som tidigare forskning visat kopplas mycket med hederskulturens offer men även förövare handlar om etnicitet och religion. En av de vanligaste grunderna för diskriminering som aktörerna i kartläggningen berättar om tar sig ofta uttryck genom stereotypa kopplingar mellan kultur och etnisk bakgrund.²³ Bland journalistikprofessorn Håkan Hvitfelt har författat ett kapitel i Ylva Brunes antologi som beskriver hur den

²¹ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 26.

²² Ibid. s. 39-40.

²³ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 25-27, 39.

bild media ger av islam vanligtvis är negativ. Bland annat beskriver han kvinnor inom islam som ofta gestaltas som ett underordnat och förtryckt offer. Hvitfelt skriver även att islam ofta kopplas med stereotypa föreställningar som ger ett ensidigt synsätt.²⁴ Ylva Brune skriver även att människors etnicitet påverkar vilka egenskaper som de kopplas med. Majoriteten tenderar att tillskriva minoriteten egenskaper som inte är eftersträ-vansvärda.²⁵

Bland de som lever med oskuldsnormer så är de flesta födda i Norden. Nästan en tredjedel är födda utanför Europa, drygt hälften av pojkarna och de flesta av flickorna flyttade till Sverige före sin sexårsdag. Runt en tredjedel av de som tillhör gruppen som lever med oskuldsnormer uppgav en majoritet av de är muslimer och en tredjedel att de är kristna. Både pojkar och flickor beskriver att deras föräldrar är mycket religiösa där svaret oftare är att mamman är mer religiös än pappan. Även de flesta i gruppen våldsnormer är födda i Norden, därefter är det en tiondel av flickorna samt en sjättedel av pojkarna som kom till Sverige före sin sexårsdag. Hälften av de som ingår i gruppen våldsnormer uppger att de inte är religiösa själva, men av dem som är religiösa är de flesta kristna följt av muslimer. Även här uppger fler att mamman är mer religiös än pappan i hushållet.²⁶

Funktionsnedsättning

Kartläggningens resultat visar att bland dem som lever med oskuldsnormer så är det en femtedel av flickorna respektive en tiondedel av pojkarna som antingen lever med en sjukdom eller en funktionsnedsättning som på något vis begränsar dem i deras vardag. I gruppen våldsnormer har en fjärdedel av ungdomar svarat att de har någon form av funktionsnedsättning som begränsar dem i deras vardag.²⁷

²⁴ Hvitfelt Håkan, ”Den muslimska faran - Om mediebilderna av islam” i *Mörk magi i vita medier: svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*, (red.) Brune, Ylva, s. 72-76.

²⁵ Brune, Ylva (red.), *Mörk magi i vita medier: svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*, Carlsson, Stockholm, 1998 (in med titel: *Tårögda*..) 29-31.

²⁶ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 39-40.

²⁷ *Ibid.* s, 39-40.

Ålder

I och med att samtliga deltagare i studien går i årskurs nio finns det inga resultat som går att jämföra i den kvantitativa studien gällande ålder som faktor och diskrimineringsgrund. I den kvalitativa studien diskuteras åldershierarkier som något som bidrar till att främst att pojkar och män kan sexuellt utnyttja flickor och kvinnor i det fördolda. Men åldershierarkier är inget som är speciellt kopplat till hederskulturens offer och förövare utan kan även påverka våld i andra nära relationer.²⁸

Sexuell läggning

Den övergripande bilden visar att en majoritet av ungdomarna får ha ett heterosexuellt förhållande med en jämnårig.²⁹ De individer som ingår i gruppen som regleras av oskuldsnormer är som tidigare nämnt de individer som regleras både av normer om att vara oskuld och även av normer om att avstå potentiella kärleksrelationer. Resultatet visar att 10 % av ungdomarna i Stockholm, 20 % i Malmö samt 13 % i Göteborg lever under dessa normer.³⁰

Sammanfattningsvis utmanar kartläggningen många existerande fördomar som författarna lyckats urskilja i samhället genom tidigare forskning men även genom svar i den kvalitativa och kvantitativa undersökningen. En av de vanligaste grunderna för diskriminering som aktörerna berättar om tar sig ofta uttryck genom stereotypa kopplingar mellan kultur och etnisk bakgrund. Exempel finns i den kvalitativa delen som bland annat visade att förövare inom hedersrelaterat våld och förtryck kopplas med ett visst kön samt etnicitet. Det är främst unga män, pojkar och föräldrar med bakgrund i delar av Medelhavsområdet, Asien och Afrika som bemöts utifrån föreställningar att de skulle vara förövare.³¹ Många av deltagarna i undersökningen använde även benämningen ”hedersrelaterat våld och förtryck” som en generaliserande beskrivning av en viss pro-

²⁸ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 52.

²⁹ Ibid. 39.

³⁰ Ibid. s. 38.

³¹ Ibid. s. 26.

blematik som sker inom vissa grupper som anses vara osvenska. En tydlig markering mellan det svenska ”vi” och ”de andra” målades ofta upp. Författarna menar att det blir tydligt att hedersbegreppet är något som är invävd i ett större mönster av olika stereotyper och diskriminering i en väldigt polariserat och ojämlikt samhälle. Intervjudeltagarna identifierade ofta en slags hierarkisk struktur där medborgare tillhörande det svenska samhället räddar förtryckta invandrarflickor undan elaka män.³²

Utifrån samtliga resultat konstaterar forskarna att uppfattningen om att hedersrelaterat våld och förtryck enbart handlar om heteronormativa relationer leder till att många ungas utsatthet inte uppmärksammas. För att verkligen motverka hedersrelaterat våld och förtryck måste flera faktorer tas i åtanke då de individer som berörs aldrig tillhör en homogen samhällsgrupp. Genom bland annat media finns en ensidig bilden av att offret är en heterosexuell flicka eller ung kvinna med bakgrund i delar av Mellanöstern, Asien eller Afrika. Mallen som skapats för att identifiera utsatta påverkar på det vis att de som riskerar att inte passa istället osynliggörs eller minimeras.³³ Detta gäller framförallt pojkar och män, hbtq-personer samt äldre kvinnor. Det visar sig också vara så att det krävs en specifik form av feminitet för att en person ska uppfattas som trovärdigt offer. Därför kan även de kvinnor som på något vis utmanar konservativa könsnormer också bli osynliggjorda.

Resultaten från den kvantitativa undersökningen både bekräftar men också utmanar många stereotypa föreställningar. Flickor som lever med oskuldsnormer var överrepresenterade men samtidigt var det 26 % som inte definierade sig som flickor, varav 23 % av dessa var pojkar. Majoritet av ungdomarna som besvarade fick även ha ett förhållande, förutsatt att det var ett heterosexuellt förhållande med en jämnårig.

En vanlig fördom och existerande stereotyp som kartläggningen visar är att offer enbart består av den heterosexuella, unga kvinnan vars bakgrund är från Mellanöstern, Asien eller Afrika. Förövaren är i förhållande till offret oftast en heterosexuell man med bak-

³²Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 25.

³³Ibid. s. 19.

grund i delar av Medelhavsområdet, Asien och Afrika. Förövaren är enbart förövare och kan inte också ses som ett offer för till exempel oskuldsnormer eller våldsnormer utan är enbart våldsutövaren, medan offret kan inte heller även vara en förövare och bruka till exempel våld gentemot andra i familj och släkt.³⁴ Kartläggningen både styrker och ifrågasätter dessa rådande stereotyper.

2.2. Metod

2.2.1. Kritisk diskursanalys som metod

För att diskutera vad en kritisk diskursanalys som metod innebär, behöver begreppet *diskurs* även förtydligas. I denna undersökning utgår det från Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips definition av en diskurs som ett bestämt sätt att tala om och förstå vår omvärld, eller ett utsnitt av vår omvärld.³⁵ Litteratur som kommer att användas i detta avsnitt är både från teoretiker Norman Faircloughs egen litteratur med stöd av Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips bok som enkelt illustrerar metodens kärna. All litteratur utgår från Faircloughs eget material men allmän information om kritisk diskursanalys eller stöd gällande Faircloughs teorier kommer även från Winther Jørgensen och Phillips bok. Samtliga förklaringar har utgått från Faircloughs litteratur men samtidigt påträffats i Winther Jørgensen och Phillips bok med tydligare figurer och illustrationer, därför hänvisas vissa påståenden till båda källor.

Den kritiska diskursanalysen radar upp både metoder och teorier för att teoretiskt problematisera och även empiriskt studera relationerna som skapas mellan diskursiv praktik och kulturell samt social utveckling i olika sociala sammanhang. Benämningen *kri-*

³⁴ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 19, 23, 26.

³⁵ Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, s. 7.

tisk diskursanalys kan förvirra den som både undersöker ett fenomen och vill använda dess metod men även för läsaren då den används på två sätt. Norman Fairclough använder den både för det angreppssätt han själv utvecklat men även som beteckning för en bredare riktning inom diskursanalysen, där flera angreppssätt inklusive hans eget tillhör. I denna undersökning är det Norman Faircloughs eget angreppssätt som kommer användas då inom forskning om kommunikation, kultur och samhälle argumenterar många forskare för att den är mest utvecklad inom sin riktning.³⁶ Norman Faircloughs tredimensionella modell är även ett väl utvecklad verktyg för att synliggöra olika diskurser i media.

Inom den kritiska diskursanalysen är en diskurs en betydelsefull form av social praktik som både konstituerar den sociala världen men som även konstitueras av andra sociala praktiker. Diskursen bidrar enbart inte till att forma samt omforma sociala processer och strukturer utan speglar även dessa.³⁷ I en kritisk diskursanalys hävdas det att olika diskursiva praktiker bidrar till att både skapa men även reproducera ojämlika maktförhållanden mellan olika sociala grupper. Exempel på olika sociala grupper är mellan män och kvinnor, mellan etniska minoriteter och majoriteten, mellan olika sociala klasser etcetera. Dessa effekter inom kritisk diskursanalys betraktas som ideologiska effekter.³⁸

En kritisk diskursanalys är kritisk i den mening att dess syfte är att belysa den diskursiva praktikens roll för upprätthållandet av den sociala värld, där det inkluderar de sociala relationerna som innebär ojämlika maktförhållanden. Metodens ändamål är att på olika vis bidra till en social förändring som går mot en riktning med mer jämlika maktförhållanden.³⁹

³⁶Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, s. 66.

³⁷ Ibid. s. 67-68.

³⁸ Ibid. s. 69.

³⁹ Ibid. s. 69-70.

2.2.2. Faircloughs tredimensionella modell

Fairclough fokuserar mycket på det lingvistiska språkbruket men lyfter att textanalys inte är tillräckligt som metod då den kontextuella betydelsen inte höjs tillräckligt. Fairclough tillämpar begreppet *diskurs* på olika sätt. Han både definierar det abstrakta bruket av diskurs som språkbruk såsom social praktik. Därtill avgränsar Fairclough en diskurs som ett sätt att tala som ger en viss betydelse åt händelser från ett visst perspektiv.⁴⁰ Han menar att diskurser bidrar till att både konstruera sociala relationer och identiteter samt betydelsesystem. När man då analyserar en diskurs ligger fokus på två olika dimensioner, både på den kommunikativa händelsen som är ett fall av språkbruk, till exempel som i detta fall tidningsartiklar. Samt diskursordningen, till exempel mediernas diskursordning. Inom en viss diskursordning finns alltså olika diskursiva praktiker där både skrift och tal produceras samt tolkas. Inom media finns bland annat skribenternas ”samtal” med läsaren.⁴¹

Fairclough menar att varje gång en visst språkbruk används är detta en del av en kommunikativ händelse som har tre dimensioner:

1. *Det är en text* (inkluderar tal, skrift och bilder, eller en blandning av det visuella och språkliga). En textanalys innebär att textens egenskaper analyseras genom bland annat uttryckliga kännetecken som bland annat meningsuppbyggnad, ordval, grammatik och själva textens sammanhang och struktur. I denna del ligger fokus på hur diskurser skapas rent lingvistiskt.
2. *Det är en diskursiv praktik* (innefattar produktion och konsumtion av texter). Här ligger fokus på hur författare producerar texter utifrån redan existerande diskurser. Även mottagaren för materialet använder sig av existerande diskurser vid konsumtion och tolkning av texten. Det är enbart genom den diskursiva praktiken som texter formar och formas av den sociala praktiken.

⁴⁰ Fairclough, Norman, *Critical discourse analysis: the critical study of language*, 2. ed., Longman, Harlow, 2010 s. 3-6.

⁴¹ Fairclough, Norman, *Critical discourse analysis: the critical study of language*, s. 74-75 & Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, ”Diskursanalys som teori och metod”, s. 72-74.

3. *Det är en social praktik* (samtliga kommunikativa händelser är en del av en bredare social praktik). Till denna dimension gäller det att studera ifall den diskursiva praktiken antingen reproducerar eller strukturerar om den redan rådande ordning av diskurs som existerar samt vilka konsekvenser som detta medför till den sociala praktiken.⁴²

Med hjälp av denna modell går det att nå det centrala målet som är att klarlägga sambanden mellan språkbruk och social praktik. Mycket fokus ska därför läggas på de diskursiva praktikernas roll när det kommer till bevarandet av den sociala ordningen. Varje kommunikativ händelse är en form av en viss social praktik då den antingen reproducerar eller kritiserar den rådande ordningen. Det betyder även att den formas och formar den sociala praktiken och hur dess förhållande ser ut till diskursordningen.⁴³

I denna undersökning kommer första frågan gällande vilka diskurser kring hedersrelaterat våld och förtryck som går att urskilja utgå från de två första stegen i Faircloughs tredimensionella modell. Även andra frågan i frågeställningen gällande vilka gestaltningar som skildras bortser från det tredje steget. De första två frågorna fokuserar mer på den lingvistiska delen. Den sista frågan om de gestaltningar som skildras är förenliga med de stereotyper som nämns i kartläggningen är dock en fråga där det tredje steget är mer relevant. Här går det alltså mer att studera ifall den diskursiva praktiken antingen reproducerar eller strukturerar om den redan rådande ordning av diskurs som existerar samt vilka konsekvenser som detta medför till den sociala praktiken.

⁴² Fairclough, Norman, *Critical discourse analysis: the critical study of language*, s. 74-78 & Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *"Diskursanalys som teori och metod"*, s. 74-75.

⁴³ Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *"Diskursanalys som teori och metod"*, s. 76.

3. Tidigare forskning

I denna undersökning kommer två stycken olika källor från tidigare forskning användas. Den tidigare forskningen kommer antingen att användas för att komplettera, stärka eller ifrågasätta det teoretiska ramverket samt de resultat som går att urskilja i analysen.

År 1998 släppte Ylva Brune en antologi där hon inleder med att säga att Sverige är ett segregerat samhälle och att svensk nyhetsjournalistik bidrar till att både skapa och upprätthålla en slags mental segregation. Boken belyser genom nio olika skribenter den journalistik som förs gällande invandrare och flyktingar, främlingsfientlighet och rasism. Brune argumenterar för att nyhetsmedierna förvandlar diskurser till ett allmänt språkbruk och till ett gemensamt sätt att granska världen. De beskrivningar som skapas får i sin tur verkliga konsekvenser för människors möjligheter till egen makt över sin situation. Brune skriver också att begreppet *invandrare* är något som laddats med annorlundaskap i medier och i det allmänna medvetandet. Invandrare är helt enkelt människor som inte är som oss. Viktigt att poängtera är att det ofta inte gäller invandrare inom samma kontinent och som lever med liknande kultur och värderingar utan oftast de som invandrat från andra kontinenter och som tillhör en annan religion och kultur, människor som är väldigt annorlunda och som inte är som ”oss”.⁴⁴

Journalistik som berör invandrare har ofta kritiserats för att bidra till en polarisering mellan minoriteter och en majoritet, där en åtskillnad befästs gällande ”vi och de andra”. Majoriteten som då inkluderas som ”vi” får en hegemonisk ställning. Förhållandet mellan vi och de andra framställs då som antingen en konflikt eller ett motsatsförhållande, där ”de andra” tillskrivs handlingar och egenskaper som ”vi” inte vill ha. ”De andra” kopplas även med handlingar och egenskaper som har en stark anknytning till en viss problematik eller kultur etcetera. I medier skapas en viss diskurs där majoriteten i samhället försöker lösa och korrigera minoritetens problem, det vill säga korrigera det

⁴⁴ Brune, Ylva (red.), *Mörk magi i vita medier: svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*, s. 9-10, 12.

avvikande beteendet och på så vis återföra de till ordningen. En grundläggande tes i resonemanget är att majoritetens identitet först blir synligt när den avgränsas i förhållande till något annat som är helt skilt från en själv, därav blir åtskillnaden enormt viktig.⁴⁵

Brune fortsätter med att diskutera hur kvinnor som flytt till Sverige i media framträder i rollen som offer för en patriarkal fundamentalistisk kvinnosyn. När det kommer till männen som flytt till Sverige så hamnar de ofta i rollen som den kontrollerande och beräknade förövaren. Majoriteten av fallen där det rapporteras kring någon av dessa två roller omnämns även etnisk och kulturell tillhörighet, oftast utan att ha någon relevans till brottet eller det fenomen som lyfts.⁴⁶ I journalistik med brott som har en sexuell anknytning framhävs en patriarkal kvinnosyn kopplat med tvång och hänsynslöshet. Brune nämner flera exempel där Dagens Nyheter i sin dagstidning gör tydliga distinktioner på sexuella brott som antingen en man som invandrat till Sverige begått eller som en man som ses som svensk begått, detta kan i sig skapa kulturella stereotyper som är svåra att motverka.⁴⁷

Förutom kulturella stereotyper finns det mycket journalistik som kopplar bilden av offer och förövare till religion.⁴⁸ Journalistikprofessorn Håkan Hvitfelt har författat ett kapitel i Ylva Brunnes antologi där han beskriver hur muslimer framställs i media. Hvitfelt menar att majoritetsbefolkningen i Sverige sällan har personliga erfarenheter av islam och då kan medias negativa syn påverka. Hvitfelt menar även som Ylva Brune i sin text att den muslimska kvinnan ofta gestaltas som underordnad och förtryckt.⁴⁹

Brune summerar att det givetvis finns stora skillnader kring hur mångsidig bilden av bland annat offer och förövare är i olika medier. Exempelvis ger stora dagstidningar med större utrymme för exempelvis bakgrundsbeskrivningar och analyser en mer

⁴⁵ Brune, Ylva (red.), ”Tårögda flickor och kusliga män”, *Mörk magi i vita medier: svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*, Carlsson, Stockholm, 1998, s. 29-31.

⁴⁶ Ibid. s. 43-44.

⁴⁷ Ibid. s. 49.

⁴⁸ Hvitfelt Håkan, ”Den muslimska faran - Om mediebilderna av islam” i *Mörk magi i vita medier: svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*, (red.) Brune, Ylva, Carlsson, Stockholm, 1998, s. 81.

⁴⁹ Ibid. s. 72-76.

mångsidig bild än kvällstidningar och TV:s nyhetsrapportering.⁵⁰

Både Ylva Brune och Håkan Hvitfeldts forskning bidrar med många intressanta synvinklar till uppsatsen då även de studerar svensk nyhetsrapportering i en svensk kontext, främst gällande etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning som faktorer som påverkar. Deras forskning publicerades för 20 år sedan vilket kompletteras med nyare forskning nedan. Boken används i denna undersökning då den har tyngd i debatten och används flitigt av många forskare.

I avhandlingen *Politiska skandaler! Behandlas kvinnor och män olika i massmedia?* som publicerades år 2012, studerar Tobias Bromander Aftonbladet, Dagens Nyheter, Expressen och Svenska Dagbladets nyhetsrapportering gällande betraktelser av 92 olika politiska skandaler. Bromander undersöker mer specifikt hur skandalerna kommer till uttryck genom mediernas sammanlagda muntliga, skriftliga och visuella rapportering av en enskild eller en grupp av händelser under perioden 1997 till 2010.⁵¹ En stor del av syftet är att se om svensk journalistik gör en åtskillnad mellan män och kvinnor i de olika tidningarnas upplagor. För att synliggöra detta använder Bromander både medieteoritiska analysmodeller samt genusteoretiska och socialpsykologiska analysmodeller.⁵² Även om flera likheter kan finnas är amerikanska och engelska kontexter långt ifrån överförbara till en svensk kontext. Därför utgår forskningsöversikten i avhandlingen huvudsakligen från svenska studier.

Avhandlingen tar avstamp i många olika svenska studier där det inte råder konsensus gällande hur medier rapporterar gällande kvinnor och män. Vissa forskare menar att det inte finns några betydande skillnader när det kommer till rapportering mellan könen, andra argumenterar att det finns skillnader i enskilda fall men åberopar avsaknad av ett intersektionellt perspektiv då kön inte enbart är det som påverkar. Slutligen finns det även studier som menar att det finns skillnader som kan förklaras enbart på grund av

⁵⁰ Hvitfeldt Håkan, ”Den muslimska faran - Om mediebilderna av islam” i *Mörk magi i vita medier: svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*, (red.) Brune, Ylva, s. 81.

⁵¹ Bromander, Tobias, *Politiska skandaler! :behandlas kvinnor och män olika i massmedia?* (Elektronisk resurs), Linnaeus University Press. Växjö : Linnéuniversitetet, 2012, <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-22717> (Hämtad: 04-01-2019) s. 26-27.

⁵² Ibid. s. 87.

könsskillnader.⁵³ Bromanders resultat visar bland annat att mediernas rapportering skiljer sig gällande män och kvinnor i det vardagliga politiska livet. Även om de flesta skillnaderna i resultatet ofta är små är de emellertid nästan alltid till kvinnornas nackdel⁵⁴. Bromander argumenterar för att många stereotypa föreställningar om kvinnor och män som återfinns i vardagen återspeglas även i medias rapportering.

Mer irrelevanta aspekter som bland annat klädval, utseende och ålder uppmärksammas oftare i rapporteringen om kvinnor. En annan slutsats är att media i större utsträckning fokuserar på det privata och mer personliga i granskning av kvinnor än vad som gäller män. Vid enskilda fall som analyserats visar det sig att kvinnor kopplas oftare även med trassligheter med sin sexualitet och familjeliv.⁵⁵ Förutbestämda uppfattningar och existerande stereotyper kan ha betydelse för hur media väljer att utforma sin rapportering. Rapporteringen om skandaler i media där fokus ligger på det privata och personliga är rent procentuellt mycket högre för kvinnor än för män, skillnaden är på 19 procentenheter.⁵⁶ Slutligen kommenteras kvinnors civilstånd oftare i svensk media, skillnaden mellan könen är dock knapp.⁵⁷

Tobias Bromanders undersökning är väldigt omfattande och ger därför en bred bild om medias journalistik gällande potentiella skillnader om män och kvinnor. Ylva Brunes antologi fokuserar mer på de två diskrimineringsgrunderna; etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning medan Bromander diskuterar bland annat ålder och kön och hur media tenderar att diskutera det oftare gällande kvinnor. Avhandlingen kommer att användas för att se om det finns liknande mönster i primärmaterialet, om det finns distinktioner när media rapporterar om män och kvinnor.

⁵³ Bromander, Tobias, *Politiska skandaler! :behandlas kvinnor och män olika i massmedia?* s.53-52

⁵⁴ Ibid. s. 197.

⁵⁵ Ibid. s. 52, 58.

⁵⁶ Ibid. s.189-190.

⁵⁷ Ibid. s.198.

4. Analys

Samtliga nyhetsartiklar och reportage kommer granskas utifrån samma struktur för att det ska bli lättare att förstå det resultat som kommit fram. Resultatet kommer presenteras med rubriker för varje dagstidning. Det gör det enklare att se övergripande på om tidningarna skiljer sig från varandra eller om allt material kanske går under en större och gemensam diskurs. Frågan kring vilka diskurser som går att urskilja kommer presenteras i en egen rubrik.

För varje text som granskas kommer först Faircloughs tredimensionella modell användas för att studera texten och den diskursiva praktiken. Samtidigt kommer även valda teori integreras för att lyfta hur de olika diskrimineringsgrunderna samverkar. Tidigare forskning som också tillämpas därefter kommer antingen komplettera, stärka eller ifrågasätta det teoretiska ramverket samt de resultat som går att urskilja i analysen. Det tredje steget i Faircloughs tredimensionella modell kommer som tidigare nämnt vara mer relevant till sista delen i frågeställningen om de gestaltningar som skildras är förenliga med de stereotyper som nämns i kartläggningen. Då undersöks ifall den diskursiva praktiken antingen reproducerar eller strukturerar om den redan rådande ordning av diskurs som existerar samt vilka konsekvenser som detta medför till den sociala praktiken.

4.1. Granskning av Expressens reportage och nyhetsartiklar

Den femtonde januari 2018 publicerades ett reportage skrivet av Karin Sörbring med rubriken *Släkten tvingade Leyla, 16, att ha sex med 37-årige maken: "Jag gjorde mot-*

stånd och skrek".⁵⁸ Redan vid rubriken använder skribenten dramatiska begrepp. Här målas en ung tjej upp som under tvång från ett kollektiv tvingats att ha sex med en äldre man och hamnat i en slags offerposition. För att understryka den maktordning som kan ha påverkat situationen så fungerar det både att presentera åldern för Leyla och hennes make, men också att enbart rubriken i sig målar upp en bild av ett kollektiv som står enade mot en ensam ung flicka. Exempel finns bland annat i den kvalitativa studien där diskussioner om åldershierarkier är något som bidrar till att främst pojkar och män kan utnyttja flickor och kvinnor sexuellt i det fördolda.⁵⁹

Reportaget inleds som en intervju, utformat som ett informellt samtal mellan skribenten och Leyla där ett visst språkbruk används. Texten är känslomässigt laddad då Leyla berättar utförligt om sin uppväxt och det våld hon varit med om under flera år. Skribenten har även valt att markera texten där Leyla beskriver våldet som föräldrarna utsatte henne för med en gul färg vilket bidrar till att stycket uppmärksammas extra. Det skapar både intresse men även en känsla för att det är extra viktigt för mig som mottagare, det vill säga att meningen har en viss tyngd.

Vissa omständigheter lyfter skribenten själv under samtalets gång, till exempel skriver skribenten att Leyla var oskuld när hon blev bortgift även om detta är något Leyla även själv beskriver i ett par meningar tidigare. En annan omständighet som lyfts av både Leyla och skribenten handlar om sveket från socialtjänsten i Sverige som avfärdade Leylas beteende. De menade på att hon var en vanlig utåtagerande tonåring som ville ha mycket frihet.⁶⁰ Även denna del kring sveket från socialtjänsten är något som skribenten valt att markera med en gul färg. Dessa beskrivningar ger ytterligare sken av en ung flicka som är offer för både våldtäkt, våld och hot, samt står ensam i samhället där inte ens svenska myndigheter hjälper till.

Även om reportaget inleds med en intervju med Leyla så fortsätter den efter halva tex-

⁵⁸ Sörbring Karin, "Slakten tvingade Leyla, 16, att ha sex med 37-årige maken: Jag gjorde motstånd och skrek", Expressen, 15-01-2018, <https://www.expressen.se/nyheter/qs/i-borjan-gjorde-jag-motstand-och-skrek-men-slakten-lade-sig-i-och-sag-till-att/> (Hämtad: 03-01-2019)

⁵⁹ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 52.

⁶⁰ Sörbring Karin, "Slakten tvingade Leyla, 16, att ha sex med 37-årige maken: Jag gjorde motstånd och skrek" 15-01-2018.

ten med ett mer informativt och formellt språkbruk där skribenten intervjuar olika aktörer som arbetar mot hedersrelaterat våld och förtryck. Intervjuerna ger en bred bild av problematiken genom flera aktörer som är verksamma inom fältet, bland annat genom socialtjänsten, ideella organisationer, utvecklingssamordnare, sexologer, psykoterapeuter med flera. Genom att använda sig av många olika aktörer och även beskriva dessa utifrån titel och arbetslivserfarenhet tillför skribenten de alla en auktoritet gällande frågan. Aktörerna hänvisar både till olika nationella undersökningar och statistik men adresserar även olika stereotypa föreställningar som finns i en hederskontext gällande offer och förövare. Dilek Baladiz presenteras som enhetschef för resurscentret Origo, där hon samarbetat med kunniga inom fältet, bland annat kuratorer, barnmorskor och polis. Baladiz introduceras även till texten genom hennes 18-åriga arbetslivserfarenhet med ungdomar. Baladiz beskriver att inom en hederskontext kan en och samma person både vara den som är förtryckt och förtrycker. Hon fortsätter även med att de som är offer och förövare är både flickor, pojkar samt äldre kvinnor och män.⁶¹

Det uppstår stora kontraster i hur Leyla beskrivs av skribenten. I början beskrivs Leyla likt det typiska offret utifrån den stereotypa beskrivning som nämns i kartläggningen, en ung, heterosexuell kvinna med bakgrund i delar av Mellanöstern. Därefter kommer de kunniga och erfarna aktörerna i reportaget. Leyla i början beskrivs utifrån ålder, etnicitet och kön medan de övriga aktörerna kopplas ihop med sitt yrke och arbetslivserfarenhet, vilket ger dem en viss tyngd i ämnet. I slutet av reportaget förvandlas narrativet kring Leyla från ett offer till en aktör, där det bland annat beskrivs att hon numera studerar, har flyttat till en annan del av landet, arbetar extra och är självständig.

I reportaget reproduceras både den rådande diskurs med den ensidiga bilden av hederskulturens offer som en ung, heterosexuell kvinna med bakgrund i delar av Mellanöstern, Asien eller Afrika. Samtidigt utmanas den också genom olika berättelser från aktörer som ges en viss auktoritet och tyngd i debatten.⁶² Skribenten Karin Sörbring har utformat texten på ett visst sätt vilket innebär att mottagare kommer reagera olika när de

⁶¹ Sörbring Karin, "Slakten tvingade Leyla, 16, att ha sex med 37-årige maken: Jag gjorde motstånd och skrek" 15-01-2018.

⁶² Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 26.

läser texten. Till exempel har vissa meningar blivit markerade med en gul färg vilket ger känslan av att det som skrivs är extra viktigt för mig som mottagare att uppmärksamma. Skribenten hänvisar mycket till undersökningar som visar att ärenden kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck är något som ökar i Sverige där även andra aktörer används för att styrka detta.⁶³ Texten går att argumentera för att vara en del av den rådande diskursen som talar för att mer extremistiska brott sker i landet. Samtidigt beror det mycket på mottagaren och hur denne väljer att tolka mycket av materialet då skribenten aldrig tar ett aktivt ställningstagande i texten. Därför beror det mycket på mottagaren och de existerande diskurser som används vid konsumtion och tolkning av texten.

Det är svårt att argumentera om det går att se spår av de resultat som tidigare forskning presenterat. Hur skribenten beskriver och går in på både ålder men även sexualitet är förenligt med det resultat Tobias Bromanders avhandling visar. Bromander skriver om medias benägenhet att rapportera om kvinnor på ett annat sätt än om män där det som kopplas som privat, till exempel sexualitet är något som media lyfter mer när det kommer till kvinnor. Samtidigt lyfts inte andra aspekter som till exempel vilken religion och kultur som förövarna är en del av, något som bland annat Journalistikprofessorn Håkan Hvitfelt i Ylva Brunes antologi menar media gör frekvent.

I en serie reportage kallad, *Under Burkan*, som publicerades i Expressen under 2018 skriver Magda Gad om afghanska kvinnors vardag som är kantade av misshandel, våldtäkter, barnäktenskap, incest och hedersmord.⁶⁴ Det är en omfattande serie av reportage där Magda Gad tillsammans med Expressens fotograf Niclas Hammarström reser till Afghanistan för att sedan rapportera i svensk media. I reportaget, *12 år och gift med en 60-åring*, inleder skribenten med att säga att Sohaila hade två val när hon fyllde tio år, antingen gifta sig eller dödas av familjen. Berättelsen som publicerades 15 oktober 2018 inleds genom att introducera läsaren för Sohaila, 12 år, samt för hennes 60-årige make Ahmad Mollah. Precis som ovan nämnda reportage används åldern på ett sätt för att understryka den maktordning som kan ha påverkat situationen. En slags åldershierarki där

⁶³ Sörbring Karin, "Slakten tvingade Leyla, 16, att ha sex med 37-årige maken: Jag gjorde motstånd och skrek" 15-01-2018.

⁶⁴ Gad, Magda, "12 år och gift med en 60-åring", Expressen, 15-10-2018, <https://www.expressen.se/premium/nyheter/12-ar-och-gift-med-en-60-ar-oring/> (Hämtad: 03-01-2019)

främst pojkar och män kan utnyttja flickor och kvinnor sexuellt.⁶⁵ Senare i texten när även Sohailas mamma introduceras lägger även skribenten till hennes ålder samt hennes makes ålder när de förlovade sig, gifte sig samt i nutid.

Även i detta reportage målar både rubriken och den inledande texten upp en bild av ett kollektiv som står enade mot en ensam ung flicka. Texten skiljer sig mycket från första artikeln i språkbruket då skribenten använder sig mycket av egna tolkningar och beskriver utförligt omgivningen, de olika individerna och sammanhanget. Ett exempel på egen tolkning:

När hennes man slår henne skriker hon och gråter.

– Han är äldre än mig och jag kan inte fly från honom och det finns inget annat jag kan göra.

Det hon skulle vilja göra är något helt annat:

– Jag vill bli läkare.

Tårarna rinner. Hon lutar sig bort från sin man i en gest av sorg, rädsla, förakt, avsky.⁶⁶

Beskrivningen om hur den unga flickan lutar sig bort från sin man i en gest av sorg, rädsla, förakt och avsky är mycket mer expressiv samt upprör och påverkar mottagarna mer än att enbart skriva att flickan vände sig bort från sin man. Men vid sådana tillfällen tar sig skribenten ett tolkningsföreträde gällande situationen, något som kan bli missvisande och påverka mottagarna.

Utöver texten finns det även bilder och en inspelad kort film där fotografen beskriver mötet med Sohaila och hennes make. Fotografen kommenterar hur situationen får honom att nästan må illa och adderar egna tankar och åsikter i klippet. Dessa egna beskrivningar och tankar från både skribent och fotograf fungerar för att förstärka budskapet kring att Afghanistan inte är ett land för kvinnor och att det i landet finns patriarkala

⁶⁵ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 52.

⁶⁶ Gad, Magda, "12 år och gift med en 60-åring", 15-10-2018.

strukturer som förtrycker och skapar maktordningar på basis av könsskillnader.⁶⁷

Förutom ålder och kön lyfter skribenten även fler av de olika diskrimineringsgrunder som finns i kartläggningen. I början inleder Magda Gad med beskrivning av både Sohaila och hennes make. Sohaila beskrivs enbart utifrån ålder medan hennes make, Ahmad Mollah både beskrivs med ålder, utifrån vilken etnisk folkgrupp han tillhör samt med att han är en troende och god muslim. Precis som Ylva Brune skriver i sin forskning så skrivs det detaljerat om etnisk och kulturell tillhörighet, till exempel skriver Magda Gad om vilken etnisk folkgrupp Ahmad Mollah tillhör utan någon egentlig relevans till situationen som beskrivs. Även journalistikprofessorn Håkan Hvitfelt menar på att media ofta kopplar bilden av offer och förövare till religion. Genom att rapportera om hederskulturens offer och förövare och då även nämna religion och kultur så blir det en koppling som påverkar mottagaren och även samhället i stort.⁶⁸

De gestaltningar som görs i texten är i mångt och mycket förenliga med de stereotyper som kartläggningen lyfter. Offret är en ung kvinna med bakgrund i Mellanöstern. Det finns tydliga kopplingar till ett visst geografisk område med en viss kulturell och religiös tillhörighet som hederskulturens offer ofta blir förknippade med.⁶⁹

En annan artikel som också ingår i samma serie har rubriken: *Imamen: "Bli gift och föda barn, det är kvinnans frihet"*.⁷⁰ Den publicerades 28 oktober 2018 och är även skriven och rapporterad genom Magda Gad och Niclas Hammarström. Språkbruket som används är som första reportaget i serien väldigt beskrivande gällande omgivningen och de personer som reportaget berör. I detta reportage ligger fokus på en person, Imam, Gholam Mohammed Shaeq och hans åsikter som skildras som extrema och förtryckande genom bland annat ordval och beskrivningar. Imamen beskrivs inledande med sin ålder på 52 år, samt utifrån sin religion genom att beskrivas som en väldigt en troende muslim. Afghanistan målas upp som ett väldigt hierarkiskt, patriarkalt och konservativt

⁶⁷ Gad, Magda, "12 år och gift med en 60-åring", 15-10-2018.

⁶⁸ Ibid. s. 81.

⁶⁹ Ibid. s. 25-27, 39.

⁷⁰ Gad, Magda, "Imamen: "Bli gift och föda barn, det är kvinnans frihet""", Expressen, 28-10-2018, <https://www.expressen.se/nyheter/qs/del-8-imamen/> (Hämtad: 03-01-2019).

land, där allt påverkas av religion, både genom svar från Imamem men även genom egna beskrivningar från skribenten.

I reportaget lyfts bland annat faktorer som sexualitet och även om ålder, där Imamem menar på att det finns tydliga könsskillnader i landet. Bland annat understryks det att flickor måste vara oskuld innan de gifter sig och att de även kan bli bortgifta vid en yngre ålder. Imamen adresserar även en av de diskrimineringsgrunder som kartläggningen lyfter gällande sexuell läggning, där samkönade relationer resulterar i dödsstraff.⁷¹

Reportaget målar upp en bild mellan ”vi” och ”de andra”, där främst Imamem men även skribenten målar upp skillnader mellan västvärlden och Afghanistan. Bland annat beskriver Imamem att det är dåligt att västerlänningar tagit sin kultur till Afghanistan, även att sättet som västerländska kvinnor beter sig, är strikt förbjudet i landet. Även skribenten har valt att markera det stycket som handlar om skillnader mellan västvärlden och Afghanistan med gul färg och ger beskrivningar om ett annorlunda samhälle.⁷² Ylva Brune menar även att journalistisk som berör människor med annan etnicitet, främst de som invandrat till Sverige bidrar till en polarisering mellan minoriteter och en majoritet, där en åtskillnad befästs gällande ”vi och de andra”. Förhållandet mellan vi och de andra framställs då som antingen en konflikt eller ett motsatsförhållande, där ”de andra” tillskrivs handlingar och egenskaper som ”vi” inte vill ha. ”De andra” kopplas även med handlingar och egenskaper som har en stark anknytning till en viss problematik eller kultur etcetera.⁷³

Kvinnorna som beskrivs i reportaget kopplas som offer för ett hierarkiskt och patriarkalt land där faktorer som kön, ålder, religion och sexuell läggning påverkar vilken makt och inflytande en har. Precis som Håkan Hvitfelt och Ylva Brune skriver så gestaltas den muslimska kvinnan som underordnad och förtryckt.⁷⁴ Något som stämmer överens med

⁷¹ Gad, Magda, ”Imamen: ”Bli gift och föda barn, det är kvinnans frihet””, 28-10-2018.

⁷² Ibid.

⁷³ Brune, Ylva (red.), ”Tårögda flickor och kusliga män”, *Mörk magi i vita medier: svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*, Carlsson, Stockholm, 1998, s. 29-31.

⁷⁴ Hvitfelt Håkan, ”Den muslimska faran - Om mediebilderna av islam” i *Mörk magi i vita medier: svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*, (red.) Brune, Ylva, s. 72-76.

de stereotyper som lyfts i kartläggningen.⁷⁵

Det sista reportaget i serien som ska analyseras går under rubriken: *"Han kastade syra på mig när jag ville flytta hem till mamma"*.⁷⁶ Reportaget publicerades 25 oktober 2018 och är precis som de andra i serien skriven och rapporterad av Magda Gad och Niclas Hammarström, på plats i Afghanistan. Reportaget är mycket längre än de andra reportagen och skribenten är även mer detaljerad i sitt språk och använder både det visuella genom många olika bilder på Zohra Sarwary som rubriken och artikeln handlar om. Bilderna är både före attacken när hennes man kastat syra på henne men främst är det bilder på de skador han orsakat efter attacken. Zohra Sarwary och hennes barn beskrivs alla utifrån kön och ålder. Reportaget både reproducerar bilden av hederskulturens offer som en ung kvinna från Mellanöstern, men samtidigt utmanar den bilden då även hennes yngre bröder vid ålder 11 och 13 också blev våldtagna av hennes make. Att bli våldtagen som flicka beskrivs vara en skam men att bli våldtagen som pojke är något som den afghanska kulturen inte kan hantera.⁷⁷ Precis som Zohra Sarwary, beskrivs hennes bröder utifrån kön och ålder. Att de var så unga visar en viss utsatthet medan deras kön används för att illustrera en brutalitet i agerandet, genom bland annat citat som:

Jag har haft sex med hela din familj, även med dina söner.⁷⁸

I detta reportage beskrivs agerandet gentemot Zohra Sarwary på ett mycket mer detaljerat vis, där skribenten går in på privata detaljer. Våldtäkterna mot bröderna lyfts men skribenten väljer att inte gå in djupare på omständigheterna. Det går att koppla det med Tobias Bromanders resultat i hans avhandling där han skriver att media i större utsträckning fokuserar på det privata och mer personliga i granskning av kvinnor än vad som gäller män.⁷⁹

⁷⁵ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 26.

⁷⁶ Gad, Magda, *"Han kastade syra på mig när jag ville flytta hem till mamma"*, Expressen, 25-10-2018, <https://www.expressen.se/premium/nyheter/-han-kastade-syra-pa-mig-nar-jag-ville-flytta-hem-till-mamma/> (Hämtad: 03-01-2019).

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Bromander, Tobias, *Politiska skandaler! :behandlas kvinnor och män olika i massmedia? s. 52, 58.*

Genom att granska samtliga tre reportage i serien *Under Burkan* tillsammans blir det enklare att undersöka den diskursiva praktiken. Samtliga artiklar verkar vara en del av en rådande diskurs som både kartläggningen och Ylva Brune i tidigare forskning tagit upp där man gör skillnad på människor och ser på världen utifrån ett perspektiv som handlar om ”vi” och ”de andra”. Vid olika tillfällen nämns skillnader mellan västvärlden och Afghanistan. Att skribenten väljer att åka till ett annat land för att rapportera hem visar även att det finns en tanke på att landet kommer visa något som inte går att rapportera om det skulle undersökas i en svensk kontext med svenska aktörer. I kartläggningen talade även deltagarna om hedersrelaterat våld och förtryck som något som sker inom grupper som anses vara osvenska. En tydlig markering mellan det svenska ”vi” och ”de andra” målades upp.⁸⁰ Reportagen blir därför en del av den rådande diskursen kring hederskulturens offer som någon som inte är som ”vi”. Ylva Brunnes grundläggande tes är att majoritetens identitet, i detta fall de som inkluderas som ”vi” blir först synlig när den avgränsas till något annat som är helt skilt från en själv, därav är bland annat rapporteringen kring ”de andra” enormt viktig.⁸¹

4.2. Granskning av Dagens Nyheters reportage och nyhetsartiklar

Den 23 mars 2018 publicerades en nyhetsartikel med rubriken: *Tonårssystrar utvisas trots risk för hedersmord och bortgifte*.⁸² Skribenten Amanda Lindholm kritiserar i artikeln svenska myndigheter genom att lyfta historien om 15-åriga Mahtas och 18-åriga Sanazs utvisning. Systrarna kommer från ett land som ligger i forna Sovjetunionen och om de åker hem riskerar de bortgifte eller hedersmord. Starten för systrarnas flykt till Sverige började med att deras föräldrar meddelade de båda att de skulle giftas bort till

⁸⁰ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s 25.

⁸¹ Brune, Ylva (red.), ”Tårögda flickor och kusliga män”, *Mörk magi i vita medier: svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*, s. 29-31.

⁸² Lindholm, Amanda, ”Tonårssystrar utvisas trots risk för hedersmord och bortgifte”, Dagens Nyheter, 23-03-2018, <https://www.dn.se/nyheter/sverige/tonarssystrar-utvisas-trots-risk-for-hedersmord-och-bortgifte/?forceScript=1&variantType=large> (Hämtad: 08-01-2019).

två äldre män, i ett annat land än deras hemland.

Skribenten för under artikelns gång både en slags intervju, som ett skiftande formellt och informellt samtal med båda systrar, samtidigt som hon för en formell och kritisk analys av svenska myndigheters hanterande av situationen. Skribentens fokus skiljer sig en del från de tidigare nämnda reportage. Istället för att ha som syfte att skriva om en eller flera individers livshistoria och hur hederskulturen påverkat så används Mahta och Sanazs livsöde som ett slags exempel på hur svenska myndigheter svikit två offer för hederskulturen. Det vill säga att målet både är att lyfta deras historia men även att använda de som ett exempel, med syfte att uppmärksamma en viss problematik som skribenten eller tidningen anser vara viktig.

Även i denna nyhetsartikel beskrivs en situation där två offer för en förtryckande struktur står ensamma utan familj, i ett främmande land där inte ens svenska myndigheter stöttar. De tillskrivs vissa egenskaper som gör de extra sårbara. De som beskrivs vara offer är två unga flickor, vars bakgrund inte härstammar med de geografiska områden som vanligtvis kopplas med hederskulturens offer. I texten antyds det dock att flickorna eller deras familj är muslimer genom följande citat:

Migrationsverket bedömer att myndighetsskyddet i landet är tillräckligt för att skicka tillbaka Mahta, att det ”tillhandahåller ett adekvat skydd för barn som drabbas av hot och våld från enskilda”. ”Det har inte framkommit att vissa religiösa grupper, som muslimer, skulle vägras myndigheternas skydd”, står det i beslutet.⁸³

Skribentens sätt att skriva och analysera verkar gå under en slags myndighetsdiskurs som varit igång i Sverige ett tag. Sedan flyktingkrisen 2015 är det många som menar på att svenska myndigheter inte varit förberedda och tillräckligt utrustade för att hantera enskilda individers ärenden på ett korrekt, men även humant sätt. Skribenten tar aldrig

⁸³ Lindholm, Amanda, ”Tonårssystrar utvisas trots risk för hedersmord och bortgift”, 23-03-2018.

själv ett personligt ställningstagande i texten men lyfter många viktiga frågor hos mottagaren gällande hur utvisningar sker.⁸⁴

Sjunde mars 2017 publicerades en nyhetsartikel i Dagens Nyheter med rubriken: *Nio i rätten för misstänkt hedersmord*.⁸⁵ Språket som används är informativt och väldigt koncentrerad på fakta, med enbart en hänvisning till en annan aktör som är chefsåklagaren som uttalat sig om hedersmordet. Artikeln inleds med att beskriva att rättegången mot de nio personer som åtalats satts igång. De står åtalade för hedersmordet på 23-åringe Ramin Sherzaj, ett mord som skapat den dittills största polisutredningen om misstänkt hedersbrott i Sverige. Fokus i artikeln ligger inte lika mycket på offret, Ramin Sherzaj som det gjort i tidigare reportage och artiklar. Den fakta som nämns om hans liv är förutom kön och ålder, är hans relation till en gift kvinna som tillslut orsakat hans död.

Åklagarens teori var att mordet på Ramin Sherzaj var en hämnd för en otrohetsaffär som 23-åringen och en gift kvinna inledde under 2015. En beskrivning av händelser innan mordet redogörs, där beskrivs det att kvinnan skiljde sig från sin man, men även en kort tid senare gjorde hon även slut med Ramin Sherzaj. Då beskrivs det att 23-åringen hämnades på uppbrottet genom sociala medier genom bland annat publicera en bild med kvinnan på Facebook samt skicka vänförfrågningar till kvinnans och exmakens släktingar. På så vis kränkte han kvinnans heder, vilket gjorde att han dödades. I slutet av artikeln radas samtliga av de nio åtalade upp, här nämns samtliga utefter ålder, kön samt om de är häktade eller ej. Även vissa kopplas utefter vilken relation de hade till Ramin Sherzaj.⁸⁶

Artikeln är väldigt saklig och är inte uppbyggd som de andra reportagen och artikel som i olika utsträckningar är väldigt beskrivande kring offrets situation och de brott som de utsatts för. Det finns inte någon djupdykning i Ramin Sherzajs liv, det som nämns är ålder och kön. Många av de andra reportagen samt tidigare artikel kopplar offret i en

⁸⁴ TT Nyhetsbyrån, "Myndigheter var inte redo för flyktingkris", Sveriges Radio, 09-03-2017, <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6648611> (Hämtad: 08-01-2019)

⁸⁵ TT Nyhetsbyrån, "Nio i rätten för misstänkt hedersmord", Dagens Nyheter, 07-03-2017, <https://www.dn.se/nyheter/sverige/nio-i-ratten-for-misstankt-hedersmord/> (Hämtad: 08-01-2019).

⁸⁶ Ibid.

viss religiös eller kulturell kontext, något denna artikel inte gör. Den presenterar läsaren för ett offer som går emot den stereotypa föreställningen som presenteras i kartläggningen.⁸⁷ Däremot går det att argumentera för att den är förenlig med tidigare forskning genom Tobias Bromanders avhandling som konstaterar att media i större utsträckning fokuserar på det privata och mer personliga i granskning av kvinnor än vad som gäller män.⁸⁸

Artikeln är skapad av TT Nyhetsbyrån, en nationell nyhetsbyrå som fungerar som en stor dagstidning där olika artiklar skapas. Därefter sprids detta material till olika abonnenter inom bland annat svensk dagspress.⁸⁹ Detta kan vara en anledning till att materialet är så pass sakligt utformat, för att kunna vara representativt för flera olika forum. Det är även därför svårt att studera vilken slags rådande diskurs som författaren varit påverkad av.

Den tredje och sista artikeln publicerades den första februari 2018. Det är den sjätte artikeln i en serie kallad, *hedersförtryck*, med rubriken: *Sara Mohammad: Rädslan för att betraktas som rasist verkar vara viktigare än omsorgen om de som är utsatta för hedersförtryck*.⁹⁰ Skribenterna Thomas Lerner och Hans Arbman inleder artikeln genom att presentera Sara Mohammad. Hon beskrivs som en stark kvinna som kom till Sverige som flykting, för att uppleva friheten. Sara har även själv egna erfarenheter av hedersförtryck. Hon är född 1967 och uppvuxen i irakiska Kurdistan och vid en ålder på 17 år, krävde hennes bror att hon skulle bli bortgift. Sara valde att fly men kunde sedan komma tillbaka till sin familj efter fem månader.

Skribenterna beskriver Sara som en slags förebild, genom att först beskriva hennes egna erfarenheter men också resan hon gjorde till Sverige och mot den personen hon är idag. Hon gick från att vara en ung tjej som föll offer för en hederskultur till att beskrivas uti-

⁸⁷ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 26.

⁸⁸ Bromander, Tobias, *Politiska skandaler! :behandlas kvinnor och män olika i massmedia?* s.52-58.

⁸⁹ TT Nyhetsbyrån, (Elektronisk resurs) 2018, <https://tt.se/> (Hämtad: 08-01-2019)

⁹⁰ Lerner, Thomas & Arbman, Hans, "Sara Mohammad: Rädslan för att betraktas som rasist verkar vara viktigare än omsorgen om de som är utsatta för hedersförtryck.", Dagens Nyheter, 01-02-2018, <https://www.dn.se/arkiv/insidan/sara-mohammad-radslan-for-att-betraktas-som-rasist-verkar-vara-viktigare-an-omsorgen-om-de-som-ar/#> (Hämtad: 08-01-2019)

från hennes arbetslivserfarenhet som bland annat hederssamordnare hos Järfälla kommun, grundare för GAPF, som står för ”Glöm aldrig Pela och Fadime” samt sitt arbete inom människorättsorganisationen Almaeuropa. Även andra bedrifter nämns också, till exempel att hon år 2017 utsågs till medicine hedersdoktor vid Linköpings universitet för sitt arbete mot hederskultur. Även att hon samma år också fick Konungens medalj ”för betydande insatser för kvinnors rättigheter”.⁹¹

Sara beskrivs även som en engagerad kvinna som i årtionden kämpat för alla kvinnors rättigheter, ofta i motvind. Det beskrivs hur bland annat många feminister svikit på grund av rädslan att bli betraktad som rasist eller islamofob. Sara uttrycker att den rädslan verkar vara viktigare omsorgen om de invandrarkvinnor och de invandrarflickor som är utsatta för hedersförtryck.⁹²

I artikeln reproduceras bilden av hederskulturens offer, likt kartläggningen som en ung flicka genom att de flesta exempel kopplas till kön:

– Tiotusentals unga flickor, ingen vet exakt hur många, hålls i dag i en sorts fångenskap i sina familjer. De får inte träffa vem de vill, inte vara ute på kvällarna och riskerar att bli bortgifta mot sin vilja.⁹³

Även genom andra citat som:

– Det här visar att frågan om hederskulturer är komplex. Vi tror lätt att det bara är pappan i familjen som förtrycker – men det kan lika gärna vara mammorna, syskonen, morbröder, farbröder, kusiner ... Ett helt nät vävs runt den utsatta flickan eller kvinnan.⁹⁴

⁹¹ Lerner, Thomas & Arbman, Hans, ”Sara Mohammad: Rädslan för att betraktas som rasist verkar vara viktigare än omsorgen om de som är utsatta för hedersförtryck.”, 01-02-2018.

⁹² Ibid.

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Lerner, Thomas & Arbman, Hans, ”Sara Mohammad: Rädslan för att betraktas som rasist verkar vara viktigare än omsorgen om de som är utsatta för hedersförtryck.”, 01-02-2018.

4.3. Diskurser kring hedersrelaterat våld och förtryck i Expressen och Dagens Nyheter

Det finns i de olika reportagen och artiklar vissa återkommande diskurser som går att urskilja. Den mest tydliga och mest återkommande är diskursen som kommer att kallas för ”vi och de andra”. Här handlar det om att hitta och belysa olika skillnader mellan olika sociala grupper. Sättet att beskriva olika scenarion utgår från att det finns en viss majoritet och en viss minoritet i frågan. Minoriteten är den som tillskrivs egenskaper som skiljer sig åt eller inte är eftersträvansvärda, precis som Ylva Brune nämner i sin forskning.⁹⁵ Reportage serien, *Under Burkan*, är rapporterad från ett annat land. Att skribenten väljer att åka till ett annat land för att rapportera hem visar att det finns en tanke på att landet kommer visa något som inte går att rapportera om det skulle undersökas i en svensk kontext med svenska aktörer. Redan det val visar på ett underliggande syfte att rapportera om just skillnader. Skribenten Magda Gad skriver inledningsvis att rapporteringen handlar om *afghanska kvinnors* vardag som är kantade av misshandel, våldtäkter, barnäktenskap, incest och hedersmord.⁹⁶ Men när det kommer till mäns våld mot kvinnor är inte det ett fenomen som går att kopplas till ett visst geografiskt område, till en viss folkgrupp.

I reportaget: *Imamen: ”Bli gift och föda barn, det är kvinnans frihet”*, beskrivs västvärlden som majoriteten ”vi”, medan Afghanistan fungerar som motpolen och ”de andra”.⁹⁷ Både Imamem men även skribenten målar upp skillnader mellan västvärlden och Afghanistan. Imamem beskriver att det är dåligt att västerlänningar tagit sin kultur till Afghanistan, även att sättet som västerländska kvinnor betar sig, är strikt förbjudet i landet. De stycken som handlar om skillnader mellan västvärlden och Afghanistan markeras av skribenten med gul färg.⁹⁸

⁹⁵ Brune, Ylva (red.), ”Tårögda flickor och kusliga män”, *Mörk magi i vita medier: svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*, s. 29-31.

⁹⁶ Gad, Magda, ”12 år och gift med en 60-åring”, Expressen, 15-10-2018, <https://www.expressen.se/premium/nyheter/12-ar-och-gift-med-en-60-arig/> (Hämtad: 03-01-2019)

⁹⁷ Gad, Magda, ”Imamen: ”Bli gift och föda barn, det är kvinnans frihet””, 28-10-2018.

⁹⁸ Ibid.

Samtliga reportage och artiklar går i olika utsträckningar under diskursen ”vi och de andra”. Olika sociala grupper tillskrivs vissa egenskaper som är mer eller mindre eftersträvansvärda. Det som är gemensamt för alla reportage och artiklar är att de sju diskrimineringsgrunderna lyfts. Det finns inte en artikel som enbart nämner en diskrimineringsgrund utan alla samverkar för att måla upp en bild av en person som i olika utsträckningar är i en offerposition. Vissa reportage och artiklar fungerar som ett slags samtal mellan skribenten och den individ som berörs av hederskulturen, medan vissa valt att ha ett mer sakligt och informativt språk och uppbyggnad. Vid vissa tillfällen lyser det igenom att det är majoriteten, ”vi” som har tolkningsföreträde och som talar om ”de andra”. I reportaget, *12 år och gift med en 60-åring*, tolkar skribenten Magda Gad den berörda flickans reaktioner och känslor, istället för att fråga henne vad hon känner.⁹⁹ Gads beskrivningar som är genomgående i texten förstärker budskapet om Afghanistan som en hemsk plats för flickor att vara på, något som kan påverka mottagaren.

I kartläggningen använde många av deltagarna benämningen ”hedersrelaterat våld och förtryck” som en generaliserande beskrivning av en viss problematik som sker inom vissa grupper som anses vara osvenska. En tydlig markering mellan det svenska ”vi” och ”de andra” målades ofta upp. Så även här är diskursen något som deltagarna är påverkade av vilket visar att den är en rådande diskurs i det svenska samhället. Diskursen ”vi och de andra” är något som Ylva Brune skriver mycket om i sin antologi. Ylva Brunnes grundläggande tes är att majoritetens identitet, i detta fall de som inkluderas som ”vi” blir först synlig när den avgränsas till något annat som är helt skilt från en själv, därav är bland annat rapporteringen kring ”de andra” enormt viktig.¹⁰⁰

En annan diskurs är den som kommer kallas för myndighetsdiskursen. De artiklar och reportage som i någon mån handlar om att kritisera myndigheter och deras ansvar alternativt höja deras insatser är de som hör till. Gemensamt är att reportagen och artiklarna fokuserar mycket på olika myndigheters roll. I nyhetsartikeln, *Tonårssystrar utvisas trots risk för hedersmord och bortgifte*, använder skribenten Amanda Lindholm två unga

⁹⁹ Gad, Magda, ”12 år och gift med en 60-åring”, 15-10-2018.

¹⁰⁰ Brune, Ylva (red.), ”Tårögda flickor och kusliga män”, *Mörk magi i vita medier: svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*, s. 29-31.

flickors historia som ett exempel på hur myndigheter svikit två offer för hederskulturen.¹⁰¹ I texten tar skribenten aldrig ett ställningstagande men ställer det extrema scenario som tonårssystrarna påverkas av gentemot socialtjänsten och Migrationsverkets uttalanden och visar hur dessa inte är förenliga.

Reportaget, *Slakten tvingade Leyla, 16, att ha sex med 37-årige maken: "Jag gjorde motstånd och skrek"* visar en annan bild av myndigheters roll i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.¹⁰² Reportaget inleds med en intervju med Leyla men efter halva texten går skribenten istället över till att lyfta olika aktörer som är verksamma inom fältet, bland annat genom socialtjänsten, ideella organisationer, utvecklingsamordnare, sexologer, psykoterapeuter med flera. Dessa aktörer beskrivs till skillnad från Leyla utifrån titel och arbetslivserfarenhet, något som tillför de alla en auktoritet gällande frågan.¹⁰³ Genom detta reportage och liknande kan olika myndigheters diskurser reproduceras i media genom att de ges ett tolkningsföreträde. Något som de får genom att ses som experter inom ämnet.

I artikeln, *Sara Mohammad: Rädslan för att betraktas som rasist verkar vara viktigare än omsorgen om de som är utsatta för hedersförtryck*, går Sara Mohammad från att beskrivas som ett offer för hederskulturen till att bli en aktör.¹⁰⁴ Genom att kopplas med olika myndigheter som hon arbetat inom så integreras hon till myndighetsdiskursen där hon ses som en expert.

¹⁰¹ Lindholm, Amanda, "Tonårssystrar utvisas trots risk för hedersmord och bortgift", 23-03-2018.

¹⁰² Sörbring Karin, "Slakten tvingade Leyla, 16, att ha sex med 37-årige maken: Jag gjorde motstånd och skrek", Expressen, 15-01-2018, <https://www.expressen.se/nyheter/qs/i-borjan-gjorde-jag-motstand-och-skrek-men-slakten-lade-sig-i-och-sag-till-att/> (Hämtad: 03-01-2019)

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Lerner, Thomas & Arbman, Hans, "Sara Mohammad: Rädslan för att betraktas som rasist verkar vara viktigare än omsorgen om de som är utsatta för hedersförtryck.", Dagens Nyheter, 01-02-2018, <https://www.dn.se/arkiv/insidan/sara-mohammad-radslan-for-att-betraktas-som-rasist-verkar-vara-viktigare-an-omsorgen-om-de-som-ar/#> (Hämtad: 08-01-2019)

5. Sammanfattning och diskussion

Det är alltid svårt att dra stora och övergripande slutsatser från en mindre undersökning. Dock går det alltid att se vissa tendenser och mönster som går att koppla till rådande forskning och diskurser. Det fanns fler diskurser som gick att urskilja i de valda reportagen och nyhetsartiklarna. Dock valdes dessa bort för att det utgick från antaganden och baserades utifrån för få begrepp och citat. De två övergripande diskurserna däremot, ”vi och de andra” samt myndighetsdiskursen är två diskurser som syntes tydligare än de andra. Diskursen kring ”vi och de andra” har både uppbackning av tidigare forskning genom Ylva Brunes antologi men även från resultat i kartläggningen. När skribenterna talar om hederskulturens offer så skildras de ofta som skilda från oss som definieras som majoriteten, det vill säga de som ingår som ”vi”. De andra tillskrivs olika egenskaper som för majoriteten inte är eftersträvansvärda. De gestaltningar som går att se i primärmaterialet är i mångt och mycket förenligt med de stereotyper som tas upp i kartläggningen. I de flesta artiklar förutom en rapporteras det om en ung flicka från antingen delar av Mellanöstern, Asien eller Afrika.¹⁰⁵ Många kopplingar görs även, likt kartläggningen till etnicitet och religion.¹⁰⁶ Även tidigare forskning genom bland annat journalistikprofessorn Håkan Hvitfelt stödjer den tesen om att media oftast ger en negativ bild av islam. Bland annat beskrivs kvinnor ofta som ett underordnat och förtryckt offer. Hvitfelt menar att en anledning till att rådande diskurser gällande ”vi och de andra” har så starkt fäste är för att majoritetsbefolkningen i Sverige sällan har personliga erfarenheter av islam och då kan medias negativa syn påverka.¹⁰⁷

Myndigheters diskurser är även något som reproduceras i media genom att de ges ett tolkningsföreträde. Något som de får genom att ses som experter inom ämnet. Olika myndigheter talar olika kring problematiken och det är svårt för mottagaren att alltid ha

¹⁰⁵ Strid, Sofia m.fl., *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018*, s. 26.

¹⁰⁶ Ibid., s. 25-27, 39.

¹⁰⁷ Hvitfelt Håkan, ”Den muslimska faran - Om mediebilderna av islam” i *Mörk magi i vita medier: svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*, (red.) Brune, Ylva, s. 81.

ett kritiskt öga.

Det är intressant att diskutera vilka konsekvenser som det medför till den sociala praktiken när skribenterna antingen reproducerar eller strukturerar om den redan rådande ordning av diskurs som existerar kring hederskulturens offer. I de flesta fall tenderar reportagen och artiklarna att förstärka bilden av hederskulturen som något som har med andra kulturer att göra. Det är alltså något som inte har med Sverige att göra. Samtidigt visar kartläggningen att det påverkar olika sociala grupper och att människor från olika kulturer, religioner och etniciteter påverkas av bland annat begränsningar, kontroll, hot och våld i olika utsträckningar. Ett intersektionellt perspektiv verkar behövas i diskussionen om hederskultur.

I ett par avslutande meningar så ska potentiell framtida forskning diskuteras. Det finns enorma möjligheter att fortsätta studera inom samma fält. Genom att undersöka fler artiklar, addera fler dagstidningar än dessa två och på så vis bredda så finns möjligheten att förstärka eller ifrågasätta det resultat som framkommit i denna undersökning. Som tidigare nämnt är sju stycken artiklar inte representativt för hela utbudet från bägge dagstidningar men det är en bra start.

Referenser

Reportage och nyhetsartiklar

Gad, Magda, *"12 år och gift med en 60-åring"*, Expressen, 15-10-2018, <https://www.expressen.se/premium/nyheter/12-ar-och-gift-med-en-60-aring/> (Hämtad: 03-01-2019)

Gad, Magda, *"Han kastade syra på mig när jag ville flytta hem till mamma"*, Expressen, 25-10-2018, <https://www.expressen.se/premium/nyheter/-han-kastade-syra-pa-mig-nar-jag-ville-flytta-hem-till-mamma/> (Hämtad: 03-01-2019)

Gad, Magda, *"Imamen: "Bli gift och föda barn, det är kvinnans frihet"*", Expressen, 28-10-2018, <https://www.expressen.se/nyheter/qs/del-8-imamen/> (Hämtad: 03-01-2019)

Lindholm, Amanda, *"Tonårssystrar utvisas trots risk för hedersmord och bortgifte"*, Dagens Nyheter, 23-03-2018, <https://www.dn.se/nyheter/sverige/tonarssystrar-utvisas-trots-risk-for-hedersmord-och-bortgifte/?forceScript=1&variantType=large> (Hämtad: 08-01-2019)

Sörbring Karin, *"Släkten tvingade Leyla, 16, att ha sex med 37-årige maken: Jag gjorde motstånd och skrek"*, Expressen, 15-01-2018, <https://www.expressen.se/nyheter/qs/i-borjan-gjorde-jag-motstand-och-skrek-men-slakten-lade-sig-i-och-sag-till-att/> (Hämtad: 03-01-2019)

Lerner, Thomas & Arbman, Hans, *"Sara Mohammad: Rädslan för att betraktas som rasist verkar vara viktigare än omsorgen om de som är utsatta för hedersförtryck."*, Dagens Nyheter, 01-02-2018, <https://www.dn.se/arkiv/insidan/sara-mohammad-radslan-for-att-betraktas-som-rasist-verkar-vara-viktigare-an-omsorgen-om-de-som-ar/#> (Hämtad: 08-01-2019)

TT Nyhetsbyrån, "Nio i rätten för misstänkt hedersmord", Dagens Nyheter, 07-03-2017, <https://www.dn.se/nyheter/sverige/nio-i-ratten-for-misstankt-hedersmord/> (Hämtad: 08-01-2019)

Övriga källor

Amnesty International, "Culture of Discrimination: A Fact Sheet on "Honor" Killings", 2012, (Hämtad: 04-01-2019)

Bromander, Tobias, *Politiska skandaler! :behandlas kvinnor och män olika i massmedia?* (Elektronisk resurs), Linnaeus University Press. Växjö : Linnéuniversitetet, 2012 <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-22717> (Hämtad: 04-01-2019)

Brune, Ylva (red.), *Mörk magi i vita medier: svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*, Carlsson, Stockholm, 1998

Fairclough, Norman, *Critical discourse analysis: the critical study of language*, 2. ed., Longman, Harlow, 2010

Mattsson, Thomas, "Välkommen till Expressen", (Elektronisk resurs), Expressen, 18-09-2017, <https://www.expressen.se/om-expressen/valkommen-till-expressen/> (Hämtad: 08-01-2019)

Mediearkivet (Elektronisk resurs), Retriever, Stockholm, 1996-2018, <http://web.retriever-info.com.ludwig.lub.lu.se/services/archive?> (Hämtad: 03-01-2019)

Nationellt centrum för kvinnofrid, "Begreppet heder", (Elektronisk resurs), <http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/begreppet-heder/> (Hämtad: 09-01-2019)

Regeringskansliet, "*Diskrimineringslag (2008:567)*", (Elektronisk resurs), <http://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2008:567> (Hämtad: 09-01-2019)

Strid, Sofia, Enelo, Jan-Magnus, Cinthio, Hanna & Baianstovu, Rúna Í, *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. En kartläggning i Göteborg, Malmö och Stockholm 2017–2018* (Elektronisk resurs) Del I - Sammanfattning av den kvalitativa och den kvantitativa delstudien i Stockholm, 2018 <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:oru:diva-70129> (Hämtad: 10-01-2019)

Svenska dagstidningar (Elektronisk resurs), Kungliga biblioteket, Stockholm, 2018 <https://tidningar.kb.se/> (Hämtad: 03-01-2019)

TT Nyhetsbyrån, (Elektronisk resurs) 2018, <https://tt.se/> (Hämtad: 08-01-2019)

TT Nyhetsbyrån, "*Myndigheter var inte redo för flyktingkris*", Sveriges Radio, 09-03-2017, <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6648611> (Hämtad: 08-01-2019)

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, Studentlitteratur, Lund, 2000

Wolodarski, Peter, "*Om Dagens Nyheter*", (Elektronisk resurs), Dagens Nyheter, <https://www.dn.se/kontakt/> (Hämtad: 08-01-2019)